

### 5.11. Fuldbyrdelse af fængselsstraf i kriminalforsorgens pensioner og i institutioner mv. uden for kriminalforsorgen

#### 5.11.1. Gældende ret

5.11.1.1. Efter straffelovens § 49, stk. 2, kan justitsministeren bestemme, at en domfældt midlertidigt eller for resten af straffetiden skal overføres til hospital eller til egnet hjem eller institution til særlig pleje eller forsorg, såfremt det findes hensigtsmæssigt på grund af den pågældendes alder, helbredstilstand eller andre særlige omstændigheder. Bestemmelsen trådte i kraft den 1. juli 1973.

Af bestemmelsens forarbejder fremgår det, at bestemmelsen bl.a. sigter på tilfælde, hvor der på grund af den indsattes alder, legemlige svaghed, sindstilstand eller andre særlige forhold er åbenbare ulemper ved at lade den domfældte have ophold i et fængsel, og hvor man derfor i den pågældendes egen interesse og uden at komme i konflikt med strafanvendelsens formål bør anvende et andet institutionsmiljø end det fængselsmæssige. Grundlaget for overførslen vil normalt være omstændigheder, som man først er blevet opmærksom på efter dommens afsigelse, men ifølge forarbejderne kan bestemmelsen også tænkes anvendt i tilfælde, hvor der allerede på domstidspunktet forelå visse oplysninger herom, uden at det dog fandtes muligt eller hensigtsmæssigt at lade en dom til særlig anbringelse træde i stedet for frihedsstraf. Bestemmelsen forudsættes ifølge forarbejderne kun at finde anvendelse i forholdsvis få tilfælde.

Sigtet med bestemmelsen indebærer, at de institutioner, der kan blive tale om at anvende til anbringelser efter straffelovens § 49, stk. 2, typisk vil være behandlingsinstitutioner, forsorgshjem og lignende døgninstitutioner, hvor den domfældte under institutionsmæssige forhold kan modtage den behandling eller særlige pleje, som gør anbringelsen hensigtsmæssig. Anbringelse kan ske såvel i private som i offentlige institutioner og hjem, herunder kriminalforsorgens egne institutioner (pensioner). Justitsministeriet har endvidere antaget, at anbringelse undtagelsesvis kan ske i familiepleje af institutionslignende karakter.

Uanset udtrykket »overføres til«, anvendes § 49, stk. 2, også over for personer, som endnu ikke har påbegyndt strafudståelsen, så institutionsanbringelsen finder sted for hele straffetiden. Dette er særlig påkrævet i tilfælde, hvor den dømte i forvejen er anbragt i institution, eller hvor der er tale om benådningsslignende situationer, hvor stærke grunde taler imod et selv korterevarende - ophold i en afsoningsinstitution.

Anbringelse efter § 49, stk. 2, er betinget af en række vilkår. Ud over vilkår om forbud mod at begå strafbart forhold kan der være tale om begrænsninger med hensyn til midlertidigt fravær fra institutionen samt vilkår om tilsyn og eventuelt om behandling. Da kriminalforsorgens pensioner ikke er indrettet på at varetage egentlige behandlingsopgaver, vil døgnopholdet på en pension ofte være suppleret med vilkår om deltagelse i ambulans behandling inden for det sociale system eller i sundhedssektoren.

Væsentlig overtrædelse af de fastsatte vilkår medfører omgående tilbageførsel til fængsel eller arresthus og i langt de fleste tilfælde varig tilbagekaldelse af tilladelsen til anbringelse i institution mv.

Ved Justitsministeriets cirkulære nr. 2 af 6. januar 1985 med senere ændringer om overførsel af domfældte i medfør af straffelovens § 49, stk. 2, til behandlingsinstitutioner mv. er der fastsat generelle retningslinier om fremgangsmåden mv. ved overførsel. Endvidere er der i Justitsministeriets cirkulære nr. 98 af 9. juni 1978 fastsat regler om anvendelse af § 49, stk. 2, over for psykiatriske patienter. Der henvises herom til 1989-betænkningen, s. 256-259. Endvidere henvises til pkt. 5.6.11.1. ovenfor.

Efter de gældende regler ligger betalingsforpligtelsen for de enkelte anbringelser efter straffelovens § 49, stk. 2, hos de kommunale myndigheder. Dog er der siden 1985 årligt overført et beløb fra Justitsministeriet til kommunerne (via bloktilskudspuljen) som kompensation for merudgifter som følge af en planlagt øget anvendelse af bestemmelsen.

5.11.1.2. Direktoratet for Kriminalforsorgen har i 1994 offentliggjort en rapport om anvendelsen af straffelovens § 49, stk. 2. Rapporten er omtalt på s. 28-31 i 1998-betænkningen og optaget som bilag 6 til betænkningen. Rapporten omhandler samtlige sager, hvor § 49, stk. 2, har været anvendt i perioden 1989-1992, sammenholdt med udviklingen i 1993.

I 1998-betænkningen er der endvidere på s. 29 optrykt en oversigt over antallet af årlige § 49, stk. 2-overførsler i perioden 1978-1996. Oversigten indeholder også oplysning om, hvorvidt overførsel er sket til en af kriminalforsorgens egne pensioner eller til institution mv. uden for kriminalforsorgen, herunder psykiatrisk hospital.

Det fremgår af oversigten, at der gennem hele perioden og navnlig i 1995 og 1996 har været en væsentlig stigning i antallet af anbringelser i medfør af straffelovens § 49, stk. 2, så der i 1996 var næsten 300 anbringelser. Det kan oplyses, at der i 1997 og 1998 har været henholdsvis 309 og 320 anbringelser i medfør af straffelovens § 49, stk. 2.